

energiavirasto

Päästöoikeusmarkkinat

Merenkulun päästökaupan infotilaisuus 30.11.2023

Tiia Jyräsalo

Reilua energiaa

Esityksen sisältö

- Päästöoikeudet
- Päästöoikeuksien liikkeellelasku
- Päästöoikeuksien ensimarkkina eli huutokauppa
- Markkinavakausvaranto
- Päästöoikeuksien jälkimarkkinat
- Päästöoikeuden hinnan kehityksestä

Päästöoikeudet

- Yksi päästöoikeus vastaa yhtä CO₂_{ekv.}-tonnia
- Kahdenlaisia päästöoikeuksia:
 - **Yleinen päästöoikeus** (European Union Allowance, EUA), joita saavat käyttää kaikki päästökauppavelvolliset. Vuodesta 2025 eteenpäin lasketaan liikkeelle ainoastaan yleisiä päästöoikeuksia
 - **Lentoliikenteen päästöoikeus** (European Union Aviation Allowance, EUAA), joita saavat nykyään käyttää kaikki päästökauppavelvolliset
- Päästöjen on pysyttävä ennalta määritetyn vuosittain alenevan päästökaton alla, joten päästökatto määrittää liikkeelle laskettavien päästöoikeuksien määrän.
- Union rekisterin eli päästökaupparekisterin avulla huolehditaan päästöoikeuksien hallussapidosta, siirtämisestä, mitätöinnistä ja poistamisesta. Päästöoikeusmarkkinoille osallistuvilla toimijoilla on oltava tili rekisterissä.
- Päästöoikeus on ollut rahoitusväline vuodesta 2018 lähtien, joten päästöoikeusmarkkinaan kohdistuu markkinavalvontaa mm. FIVAn toimesta ja velvoitteita toimijoille mm. [sisäpiiritietosäätely](#)
- Myös sveitsiläisten päästöoikeuksien käyttö (CHU, CHUA) hyväksytään, koska EU:n ja [Sveitsin päästökauppajärjestelmät](#) on linkitetty vuodesta 2020 lukien

Päästöoikeuksien liikkeellelasku

- Lähtökohtaisesti päästöoikeudet lasketaan liikkeelle **huutokauppaamalla**, jolloin toiminnanharjoittajalle syntyy kustannus CO₂-päästöistä
- Hiilivuotoriskin vuoksi päästöoikeuksia **jaetaan myös maksutta**

PÄÄSTÖOIKEUKSIEN HUUTOKAUPPAAMINEN

57 %

- EEX-pörssi toteuttaa
- Tulot huutokaupoista jäsenmaille

MYÖNTÄMINEN MAKSUTTA (=ILMAISJAKO)

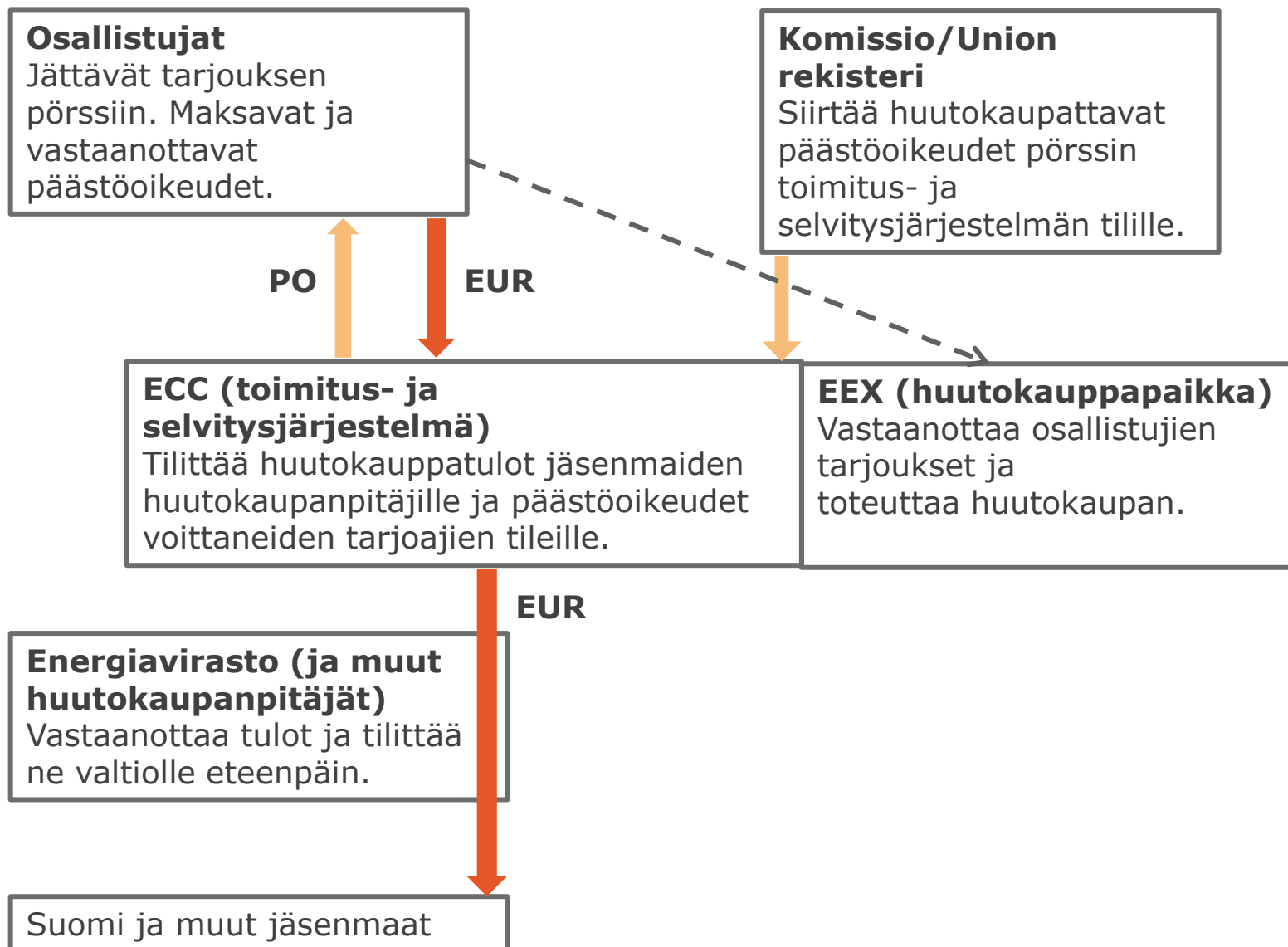
43 %

- Vain määrätyille toimialoille, ei meriliikenteelle
- Myönnetään hakemuksesta suoraan toiminnanharjoittajille

Jälkimarkkinat

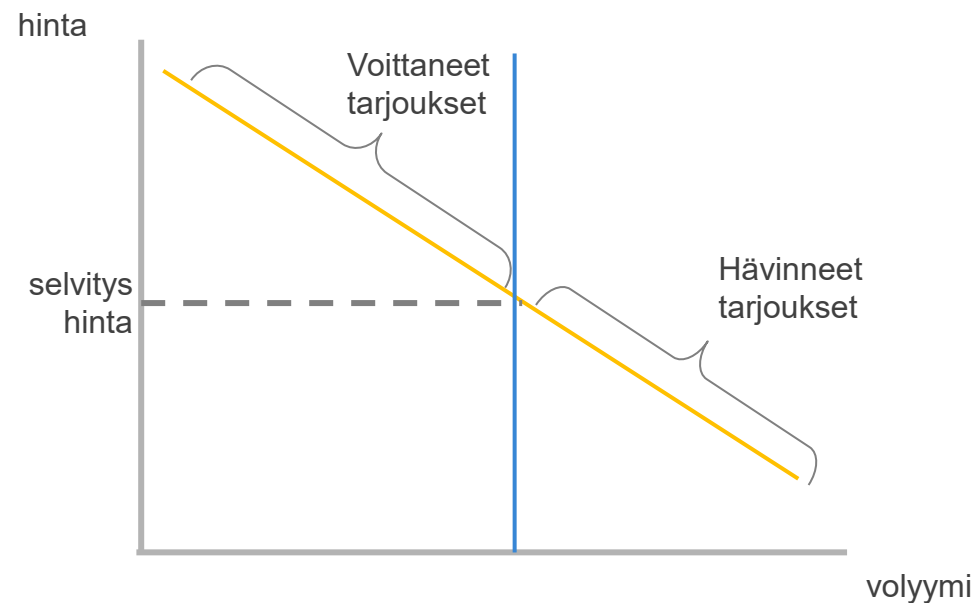
Päästöoikeuksien ensimarkkinat eli huutokauppa

- Päästöoikeuksien huutokauppa on ensimarkkina, jolla päästöoikeudet lasketaan liikkeelle
- Jäsenmaiden osuudet päästöoikeuksista huutokaupataan *yhteisellä huutokauppapaikalla*, joka on komission kilpailuttama pörssi European Energy Exchange (EEX), ja jonka tytäryhtiö European Commodity Clearingin (ECC) toimii toimitus- ja selvitysjärjestelmänä
- EEX-pörssi julkaisee *huutokauppakalenterin*, jossa on huutokaupattavat päästöoikeusmäärät ja aikataulu
 - Yleiset päästöoikeudet (EUA) kolme kertaa viikossa (ma, ti ja to)
 - Lentoliikenteen päästöoikeudet (EUAA) noin 5 kertaa vuodessa (ke), ei enää vuonna 2025
 - Puola huutokauppaa joka toinen viikko keskiviikkoisin ja Saksan perjantaisin
- Spot-kaupankäyntiä, päästöoikeudet toimitetaan voittaneen tarjouksen tehneille ostajille huutokauppaa seuraavana päivänä
- Tarjous on tehtävä kokonaisuina erinä. Erän koko on 500 päästöoikeutta (vähimmäistarjousmäärä)
- Lähtökohtaisesti kaikki päästökauppaan velvoitetut toimijat voivat osallistua huutokappoihin, mutta edellyttää pörssin ehtojen täyttämistä (mm. KYC-tarkastus)

Selvityshinnan määräytyminen huutokaupassa

- Yksi, suljettu tarjouskierros
- Tehdyt tarjoukset järjestetään suurimmasta pienimpään, määrät lasketaan yhteen
- **Selvityshinnan** määrää se tarjous, jonka kohdalla huutokaupan oleva päästöoikeusmäärä tulee täyteen eli on samalla alin hyväksytty tarjous
- Kaikki voittaneet tarjoukset maksavat päästöoikeuksistaan saman selvityshinnan

Energiaviraston ja EEX-pörssin tehtävät huutokaupoissa

- Energiavirasto on ns. **huutokaupanpitäjä**, mutta nimityksestä huolimatta virasto ei käytännössä osallistu huutokauppaamiseen, vaan sen tehtäviin kuuluu mm. tarkistaa Suomen osuus huutokauppatuloista ja tilittää huutokauppatulot edelleen valtiolle
- EEX-pörssi eli **huutokauppapaikka** ylläpitää huutokauppakalenteria, tarjoaa pääsyn huutokauppoihin sähköisen verkkopalvelun kautta ja toteuttaa huutokaupan sekä julkaisee huutokaupan tulokset
 - ECC-selvitys- ja toimitusjärjestelmä käsittelee maksusuoritukset, siirtää päästöoikeudet voittaneiden tarjoajien tileille ja huutokauppatulot jäsenvaltioiden huutokaupanpitäjille
- Lisäksi EEX-pörssin tehtäviin kuuluu huutokauppaprosessin **koulutus ja neuvonta**
 - Sivulla <https://www.eex.com/en/markets/environmental-markets/eu-ets-auctions> on tietoa huutokaupoista ja mm. koulutuswebinaari huutokauppoihin osallistumisesta
 - Erillinen sivusto meriliikenteelle on osoitteessa <https://www.eex.com/en/markets/environmentals/eu-ets-for-the-maritime-sector>

Markkinavakausvaranto

- Huutokaupan kautta liikkeelle laskettavien päästöoikeuksien määrää on säädelty vuodesta 2019 alkaen **markkinavakausvarannon** (Market Stability Reserve, MSR) avulla
- Komission laskee kierrossa olevien päästöoikeuksien määrän. Laskelma huomioi mm. liikkeelle laskettujen päästöoikeuksien määrän ja raportoitujen päästöjen määrän. Tiettyjen rajojen ylittyessä tai alittuessa varantoon/(varannosta) siirretään huutokaupattavaksi tarkoitettuja päästöoikeuksia. Päästöoikeuden hinta ei ole laukaiseva tekijä.
- Markkinavakausvarannon vuoksi syys-joulukuussa huutokaupattavien päästöoikeuksien määrät päivitetään huutokauppakalenteriin joka vuosi kesällä

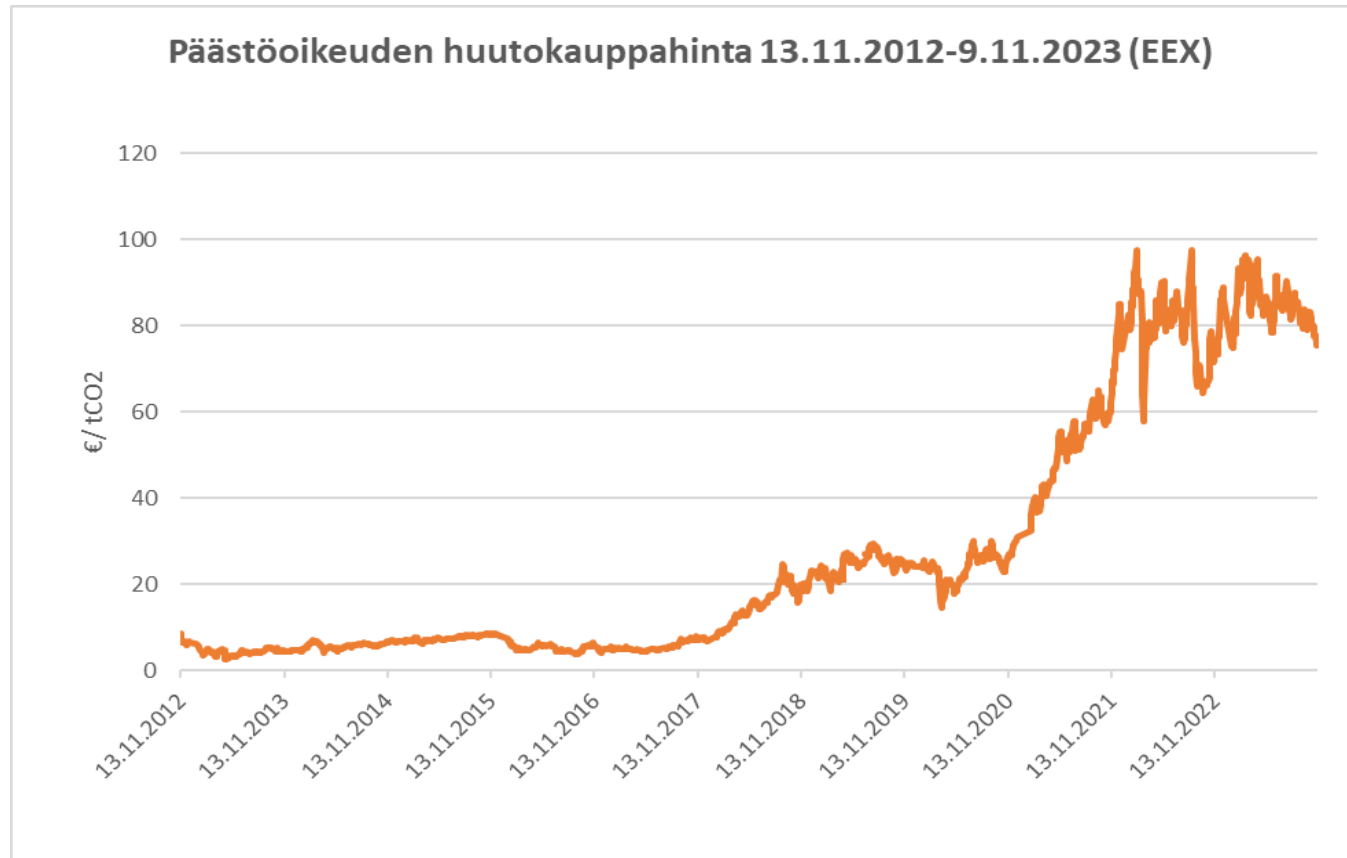

Päästöoikeuksien jälkimarkkinat

- Huutokaupan/ensimarkkinan lisäksi päästöoikeuksia voi ostaa jälkimarkkinoilta
 - Pörsseistä
 - EEX (huutokaupan lisäksi jälkimarkkina) <https://www.eex.com/en/markets/environmental-markets/eu-ets-spot-futures-options>
 - Spot- ja futuurikaupankäyntiä
 - ICE Endex <https://www.theice.com/products/197/EUA-Futures>
 - Pörssin ulkopuolinen OTC (over-the-counter)-kaupankäynti
 - Esimerkiksi päästökauppaan velvoitettujen toimijoiden välillä
- Päästöoikeuksien hankkimiseen voi käyttää välittäjää

Päästöoikeuden hinnan kehityksestä

- Markkina kärsi pitkään päästöoikeuksien ylijäämästä, minkä takia hinta pysyi noin 5 euron tuntumassa
- Vuonna 2018 päätettiin markkinavakausvarannon käyttöönotosta, jolloin hinta lähti nousuun
- Muita hintaan vaikuttavia tekijöitä: mm. taloudellinen tilanne, poliittiset päätökset, kaasun hinta, vesi- ja tuulitilanne
- Lisää tietoa hintojen kehityksestä mm. [ESMAN raportissa "Emission allowances and associated derivatives"](#) luvussa 4 "Carbon Market Analysis"

Kiitos mielenkiinnosta!

tiia.jyrasalo@energiavirasto.fi

Energiaviraston huutokauppasivu <https://energiavirasto.fi/sv/auktionering-av-utslappsratter>

energiavirasto